

de *feitelijke* algemeene sterfte en die aan tuberculose van de groep der gehuwden (conf. pag. 295).

Na 8 jaar moeten van deze gehuwden nog in leven zijn geweest:

$$\frac{1}{8} \frac{1 - \left\{ 1 - \frac{11.4}{1000} \right\}^8}{\frac{11.4}{1000}} = \frac{86.66}{91.2} \text{ of ongeveer } \frac{19}{20}$$

Dus zijn overleden $\frac{1}{20} \times \frac{3.73}{11.4}$, dus van 23370 = 380.

Nu kan men tegenover die 380 berekende gevallen plaatsen, of de door de minderheid bruikbaar geachte 96 gevallen of desnoods alle gevallen die aan de commissie zijn opgegeven 181, mits men er de zoo even besproken 10 gevallen met een langeren waarnemingstijd tabel IV en V van aftrekt. In beide gevallen is het door berekening verkregen cijfer van 380 groot genoeg om de bevreesing van Dr. DE JAGER door anderen te doen deelen. Toch mag ik niet verzwijgen dat mij het eerste cijfer, 86, juist voorkomt, omdat de minderheid der enquête-commissie slechts die gevallen als onbruikbaar heeft ter zijde gelegd waar de tweede echtgenoot nog in leven was of de aangever van een geval, in plaats van inlichtingen, slechts vraagtekens en streepjes kon verstrekken.

Op grond van het bovenstaande wil het mij toeschijnen dat het constateeren van een te kort, of liever nog het ontbreken van een belangrijk excedent van waargenomen gevallen tegenover de berekende toch in elk geval als resultaat dezer enquête mag worden aangemerkt.

Ik koester de hoop, dat deze quaestie, zooals Dr. SCHUCKINK KOOL meent, aan de orde zal blijven, totdat haar oplossing een feit zal zijn geworden, al ware het slechts, omdat de phase waarin deze zaak thans verkeert, slechts strekken kan om wat men wetenschap noemt geheel te discrediteeren. Waar zooals nu gebleken is 1362, bijna de helft der Nederlandsche medici, schriftelijk hebben verklaard, dat zij nooit maritale tuberculose hebben waargenomen, aan den anderen kant een dogmatische coterie eischt, dat men de besmetting door tuberculose door sociale maatregelen zal bestrijden, terwijl VAN DANTZICH, SCHUCKINK KOOL e. a. beweren, dat wij omtrent die besmetting „so klug”, lees „unklug”, zijn „wie zuvor”, daar acht ik het een groot voordeel, dat praktische mannen als RIETEMA, REDDINGIUS, C. DEKKER, SCHUCKINK KOOL e. a. deze zaak, die maar al te lang de speelbal geweest is der dogmatische bacteriologie, zelf ter hand nemen. De weg door SCHUCKINK KOOL gewezen, kan, mits op grotere schaal, stellig tot resultaten leiden. Als de f 10.000 die de regeering thans aan de z.g. tuberculose-bestrijding waagt, eens beschikbaar werden gesteld om een tijdelijken ambtenaar te bezoldigen met de opdracht, met het oog op deze quaestie overal de registers van den burgerlijken stand na te pluizen, zou daarvan m. i. slechts winst kunnen worden verwacht.

FOKKER.

TORTICOLLIS OCULARIS.

Ternauwernood van mijn vacantiereisje teruggekeerd, werd door eenige vragen van een zeer geachten practicus mijn opmerkzaamheid gevestigd op

een tweetal onjuistheden, welke, mede door het streven naar al te groote beknepteid, zijn ingeslopen in mijn opstel over *torticollis ocularis* in de aflevering van dit *Tijdschrift* van 5 Aug. j. l. Ik haast mij ze hier te herstellen.

De eerste fout is gelegen in de verklaring van de feiten, dat het kind *minder* strabeert als het hoofd naar links, en *erger*, wanneer het naar rechts helt (zie tweede helft van blz. 375).

Beschouwen wij eerst dit laatste verschijnsel. Bij rechtshelling van het hoofd worden van het *rechter* oog geïnnerveerd die spieren, welke een raddraaiing naar *links* teweegbrengen, dat zijn dus de *m. rectus superior* en de *m. trochlearis*. Wanneer nu de spieren van het rechter oog normaal zijn, dan wordt de excursie naar boven-binnen, welke de *m. rectus superior* aan de cornea tracht te geven (vanuit den primairen stand) juist opgeheven door den *m. trochlearis*, die den oogbol naar beneden-buiten wil draaien. Samenwerking beider spieren heeft slechts raddraaiing tengevolge. In ons geval echter is de *m. trochlearis* paretisch; bij rechtshelling van het hoofd zal dus de *m. rectus superior* het overwicht erlangen, waaruit onmiddellijk voortvloeit:

1°. dat de raddraaiing geringer zal zijn, omdat de *m. trochlearis* hierbij minder medewerkt;

2°. dat de cornea naar boven-binnen zal worden gedraaid, omdat de tegenwerking van den *m. trochlearis* verzwakt is. Uit dit tweede moment blijkt duidelijk, waarom het scheelzien toenam bij rechts-helling van het hoofd.

Beschouwen wij nu het andere verschijnsel: bij helling van het hoofd naar links werd het strabismus geringer, zelfs bijna opgeheven. Met deze hoofdbeweging gaat gepaard een raddraaiing in beide oogen naar *rechts*. In het rechter oog worden daartoe geïnnerveerd de *m. rectus inferior* en de *m. obliquus inferior*. Deze beide (in ons geval normale) spieren heffen elkanders werking op behalve juist de raddraaiing. De cornea wordt dus niet verplaatst. Toch vermindert het strabismus d. w. z., dat het hoornvlies minder naar boven-binnen afwijkt, waaruit volgt, dat de bekende verschijnselen der raddraaiing ons de verklaring van dit symptoom niet leveren en wij dus naar een andere moeten zoeken. Neemt men nu aan, dat bij het zien in de verte alle oogspieren min of meer actief geïnnerveerd zijn en dat, volgens HERING en SHERRINGTON, als er een oogbeweging plaats heeft, de daartoe vereischte oogspieren worden geïnnerveerd, terwijl tegelijkertijd alle andere worden ontspannen, dan wordt de zaak duidelijk. Immers bij linkshelling van het hoofd worden ingespannen de rechter *mm. rectus inferior* en *obliquus inferior* en ontspannen de andere spieren, ontspannen dus ook de *m. rectus superior*. En daar de actieve innervatie van deze spier (bij rechtstaand hoofd en primairen stand der oogen) het rechter oog deed afwijken naar boven-binnen, omdat de voornaamste antagonist n. l. de *m. trochlearis* paretisch was, moet bij linkshelling van het hoofd door de ontspanning van den *m. rectus superior* het scheelzien verminderen.

Indien deze verklaring juist mocht blijken, dan behoeft het geen betoog, dat ook de innervatie-verhoudingen mede ons patiëntje noopten, het hoofd te doen hellen naar links.

De tweede onjuistheid vindt men onderaan op blz. 378. Daar staat, dat tenotomie van den *musculus rectus inferior* O. S. de linker V. M. zal doen over-

hellen naar links. Dit moet zijn naar *rechts*. In het O. D. helt de V. M. eveneens naar rechts, door de trochlearisparese. De compensatorische operatie veroorzaakt dus raddraaiing van het linker oog in *dezelfde* richting als die van het rechter.

VAN DER BRUGH.

DE MAATSCHAPPIJ
EN DE COMMISSIE VOOR DE INVALIDITEITS-VERZEKERING.

In het Maandblad *Zonneschijn* onder redactie van den heer W. GOSLER staat een artikeltje getiteld: „Doktersverzekering en hoffelijkheid”. Dit naar aanleiding van de behandeling van het rapport der commissie over de verzekeringsquaestie op de 56ste jaarvergadering der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Deze zaak wensch ik hier niet aan te roeren, dat zal komend jaar kunnen geschieden, als de derde commissie hierover voor de vierschaar komt. Maar ik wil hier de slotwoorden aanhalen, omdat daarin een beschuldiging tegen de Maatschappij wordt uitgesproken, die opheldering verdient, of, zoo zij juist is, erkend moet worden met belofte van beterschap.

Ziehier het bedoelde :

„Doch wat de genius der hoffelijkheid in zijn annalen zal moeten opteekenen met groot bloederig schrift, is dat een vijftal menschen van goeden wil en niet vragend naar verlies van tijd en geld, „la mort sans phrase” over zich hebben hooren uitspreken, zonder zelfs een uitnoodiging te hebben ontvangen, zonder in de gelegenheid te zijn gesteld om de tegen hun werk ingebrachte grieven ook maar te beantwoorden, laat staan te weêrleggen. In trouwe, wij benijden de aanstaande derde commissie haar lot niet”.

Allereerst de opheldering dat dit niet op de 3 medische commissie-leden kan slaan, daar die als lid der Maatschappij de vergadering kunnen bijwonen. Overigens houdt de beschuldiging haar volle waarde. Twee mannen, geheel staande buiten de Maatschappij, waarschijnlijk dus niets voor haar voelend, zijn zoo welwillend mede te werken aan een onderzoek en een rapport uit te brengen. Dit rapport wordt in de vergadering behandeld, en nu laat men die twee heeren kalm thuis! Dit is een ernstige fout van het Hoofdbestuur geweest en zal voorzeker personen, buiten de Maatschappij staande, niet opwekken in commissies zitting te nemen.

Ik weet niet of dit altijd de gewoonte is geweest — zoo ja, dan moet dat veranderd. Men beoordeelt niet iemand's werk, zonder dat hij zich kan verdedigen. Trouwens als ik mij goed herinner zijn indertijd bij de behandeling van het levensverzekeringsvraagstuk in de vergadering van de Maatschappij van 1898 te Maastricht wel degelijk niet-leden o. a. Dr. VAN SCHEVICHAVEN aanwezig geweest en hebben aan de debatten deelgenomen.

Waarom nu niet?

Waar in het publiek door een redacteur, die zeer nauw verwant is aan een der leden van de ontbonden commissie, een dergelijke beschuldiging is uitgesproken, hoop ik dat òf een eerlijk „peccavi” òf een ernstige verdediging zal gehoord worden.

Voorst, 22 Aug. 1905.

D. BROCK.

